



השמחה שאחרי העצב

היהדות גורסת כי לאחר אירוע מצער מגיע שלב הצמיחה. הלוחות השניות הביאו איתם את התורה שבעל פה; לאחר צער הסליחה והמחילה שבכיפור מגיע חג סוכות השמח, וכך גם לאחר שאדם נפטר ^[1] פעולות טובות שייעשו לזכרו יביאו ברכה לנשמה ולכל המשפחה.

החלום של אימי ע"ה

אני רוצה לחלוק אתכם סיפור על אימי מרת דבורה גרינברג ע"ה שנפטרה לאחרונה.

הוריי גרו במוסקבה. לכל אדם במוסקבה החיים היו קשים ועל-אחת-כמה-וכמה ליהודי שמנסה לשמור תורה ומצוות. אחד האתגרים הקשים היו שמירת שבת. בחברה קומוניסטית כל אדם היה חייב לעבוד, אחרת הוא הופך לנטל על החברה. שבוע העבודה היה בן שש ימים, והיום היחיד בשבוע שהיה יום מנוחה היה יום ראשון. זאת אומרת שבשבת היה חובה לעבוד. בשביל אבי ע"ה עבודה בשבת לא הייתה אופציה, ואם כן איך פותרים את הבעיה הזאת? מחד מוכרחים לעבוד, מאידך אסור לעבוד בשבת.

אבי פנה ליהודי שהיה מנהל של איזה מפעל באזור מוסקבה, היכן שהם דרו באותם ימים, וביקש ממנו שיעסיק אותו ויעלים עין על כך שהוא לא עובד בשבת וחג.

היו יהודים רבים שלקחו את הסיכון ועשו את הטובה הזאת לאבי, אבל אחרי תקופה של תשעה או עשרה חודשים, כשהעובדים האחרים החלו לשים לב שאבי 'חולה' כל שבוע, הם היו קוראים לאבי למשרד ואומרים לו שהם חוששים שאחד העובדים ידווח לממונים עליו על המנהל שמתיר התנהגות כזאת במפעל, ולכן על אבי לחפש מקום עבודה חדש. קרה שאותו יהודי שניהל את המפעל הוא עצמו מצא עבור אבי עבודה אצל יהודי אחר שגם לו היה מפעל, אבל בסופו של דבר המצב הזה לא יכול היה להמשיך.

ואז עלו על רעיון אחר. ברוסיה היה חוק שאנשים מוגבלים יכולים לעבוד רק חמש ימים בשבוע, וזכותם לקחת יומיים חופשה. בשביל להשיג את 'הנכות' הזאת היה צריך למצוא רופא שייתן אישור שאותו אדם מוגבל ורשאי לעבוד רק חמישה ימים בשבוע. השאלה היא היכן משיגים בשנות השישים המוקדמות במוסקבה רופא שיהיה מוכן לתת אישור שקרי כדי לשחרר יהודי דתי מלעבוד בשבת, בזמן

ששמירת הדת היא מעשה קונטר-רבולוציוני בעליל.

הוריי הכירו זוג יהודים ידידים טובים שהיו אנשי חסד מהמעלה הראשונה. לאישה גברת ברוינא גירזון, היו קשרים טובים עם רופאים וכו', ואבי ביקש ממנה לנסות להשיג את האישור הזה. לאחר מאמצים מרובים גברת גירזון הצליחה להשיג את האישור המיוחל ואבי מצא עבודה בחנות למכירת בדים, שם הוא היה רשאי לקחת חופש יומיים בשבוע וכך הוא יכול היה לשמור שבת.

תודה על הקדיש

בשנת 1966 הוריי עלו לארץ. עברו כמה שנים, והם קבלו מברק מרוסיה שגברת גירזון נפטרה. כמה ימים אחר כך אימי התעוררה וסיפרה שראתה בחלום את גברת גירזון עומדת בכניסה לבית עם פנים עצובות. בכלל אימי לא הייתה אישה שחולמת חלומות. לא היה לה זמן לחלום, ולכן החלום הזה הפריע לה. כמה ימים עברו ושוב היא חלמה את אותו חלום, היא ראתה אותה עומדת בכניסה לבית בפנים מאוד עצובות.

ואז עלה בדעתי שיתכן שהסיבה שגברת גירזון כל כך עצובה זה כי אין אף אחד שיאמר עליה קדיש. היו לה בן ובת, אבל הם היו רחוקים מהדת, ובאותם ימים ברוסיה גם אם היו מאוד רוצים זה כמעט לא היה מציאותי שהם יאמרו קדיש.

אבי החליט שהוא יאמר קדיש אחריה.

לא עברו ימים מועטים ואימי ראתה בחלום את גברת גירזון, הפעם היא הופיעה בפנים שמחות כשהיא מביאה לה בקבוק יין במתנה[?]

שמחה נולדה

'שבעה' זוהי תקנה שתיקן משה רבנו, כמו שהרמב"ם כותב: "משה רבנו תיקן להם לישראל שבעת ימי אבלות ושבעת ימי המשתה". במידה מסוימת 'שבעה' דומה לצום תשעה באב. נכון שלא צריך לצום ב'שבעה' אבל בדבר אחד זה דומה לתשעה באב. כמו שבתשעה באב יש איסור על לימוד תורה כך גם בשבעה. מדוע? כי על התורה נאמר "פקודי ה' ישרים משמחי לב" (תהלים יט, ט), והיות שהאבל חייב להתאבל לכן אסור לו ללמוד תורה.

כשחושבים על כך זה דבר קשה מאוד להבנה. על התורה נאמר: "כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה", זאת אומרת שבלי התורה חיינו של היהודי אינם חיים, ואילו בתשעה באב וב'שבעה' כמעט ומנתקים אותו ממקור החיים שלו. נכון שמותר ללמוד את ספר איוב וכדומה, דברים שגורמים לאדם אבלות ושברון לב, אבל בכללות אסור ללמוד תורה. לכן מיד אחרי תשעה באב מגיע ט"ו באב שבתקופת התנ"ך נחשב ליום שמח במיוחד, כמו שחז"ל אומרים: "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים". מדוע? כי ככל שהעצב והירידה גדולים יותר כך גם השמחה שבאה לאחרי זה. (התוועדות כ' מנחם אב תשכ"א שיחה ב)

מאותה סיבה אנו מוצאים דבר מעניין בקשר לחגים. ישנה מצוה של שמחה מהתורה שחלה על שלושת הרגלים, פסח שבועות וסוכות. שואל הרבי מדוע על

פסח לא נאמר במפורש בתורה שצריך לשמוח בחג הזה? בשבועות נאמרה מצות שמחה רק פעם אחת, ואילו בסוכות התורה חוזרת על מצות שמחה שלשה פעמים.

בנוסף לכך רואים גם בחוש שעל אף שמצוות השמחה היא על שלושת הרגלים בשווה, בפועל השמחה בחג הסוכות היא לאין ערוך גדולה יותר מאשר בפסח ובשבועות.

מסביר הרבי: חג הסוכות מגיע מיד לאחרי יום הכיפורים. איך נולד יום כיפור? התורה ניתנה בחג השבועות. משה עלה להר סיני כדי לקבל את לוחות הברית, וכשהוא ירד משם בי"ז בתמוז הוא מצא את עם ישראל רוקדים מסביב לעגל הזהב.

משה שבר את הלוחות ואז בני ישראל הבינו את גודל החטא והאסון שהביאו על עצמם. משה עלה חזרה להר סיני וביקש מהקב"ה שימחל לעם ישראל ואכן הקב"ה אמר לו: "פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים" אשר שברת" (שמות לד, א). הוא אמר לו שירד למטה ויחצוב באוהל שלו שני אבני ספירנון ויעלה אותם להר סיני והקב"ה יכתוב שוב את עשרת הדברות על הלוחות.

משה אכן עשה כך, ובראש חודש אלול הוא עלה להר סיני ושהה שם ארבעים יום עד יום הכיפורים. באותם ימים עם ישראל שנשאר למטה במחנה גם הוא עשה תשובה, ומאז ארבעים ימים אלו מראש חודש אלול ועד יום הכיפורים הם ימי תשובה.

ביום כיפור הקב"ה נתן למשה את הלוחות השניות ואמר לו "סלחתי כדברידך". הסליחה והמחילה של הקב"ה אחרי העצב והאבלות על שבירת הלוחות, היא זו שגרמה לשמחה של חג הסוכות. כמו שמהעצב של תשעה באב נולדה השמחה של ט"ו באב, כך גם דווקא אחרי יום כיפור השמחה של חג הסוכות היא שמחה גדולה באין ערוך מאשר בחגים האחרים.

משבר לצמיחה

בסיום השבעה על הרבנית ציטט הרבי את המדרש שאומר שהקב"ה אמר למשה אחרי שבירת הלוחות הראשונות "אל תצטער בלוחות הראשונים שלא היו אלא עשרת הדברות בלבד, ובלוחות השניים אני נותן לך שיהא בהם הלכות מדרש ואגדות" כפליים לתושיה". ועוד אמרו חז"ל: "אלמלא לא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד". מה שחז"ל אומרים זה שדווקא בגלל שבירת הלוחות זכינו לעשירות הזאת בתורה שיש בה הכול, הלכות מדרש אגדות קבלה חסידות וכו'. בנוסף לכך, דווקא אחרי לוחות השניות "קרן עור פני משה" (ספר השיחות תשנ"ב חלק ב, עמ' 423).

פטירתו של יהודי דומה לשבירת הלוחות, וכמו שבשבירת הלוחות הקב"ה אמר למשה "אל תצטער", אומר הרבי: כך גם הקב"ה אומר לנו, אל תצטערו, כי מהקורבן הזה יבואו דברים טובים עבור האבלים ובכלל עבור עם ישראל, באופן של כפליים לתושיה.

דווקא הצער על האבדן יעורר במשפחה תנועה של זריזות וחשק להוסיף כהנה

וכהנה בהפצת היהדות והמעיינות חוצה לעילוי נשמתה.

ת.נ.צ.ב.ה